

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

MEMENTO MORI

Soňa Kopecká

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Specializace Kov a šperk

Diplomová práce

MEMENTO MORI

Soňa Kopecká

Vedoucí práce: MgA. Martin Verner
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. Soňa KOPECKÁ**
Osobní číslo: **D20N0083P**
Studijní program: **N0213A310011 Výtvarná umění**
Specializace: **VU – specializace Kov a šperk / MgA.**
Téma práce: **Memento mori**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Tvůrčím záměrem je autorsky reagovat na zvolené téma.

Způsob realizace, materiál, rozměry, technologie výroby a širší osobní náhled postupně vyplynou v průběhu tvorby, po průběžných materiálových zkouškách a konzultacích s vedoucím práce.

Předpokládaným výstupem bude série šperků / objektů o rozsahu minimálně 6 kusů + etue.

Rozsah průvodní zprávy o minimálním počtu 15 normostran textu.

Rozsah teoretické části: **min. 15 normostran**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování DP**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

LEVY, Joel. *Jed: ilustrovaná historie*. Přeložil Milan JANEČEK. Praha: Volvox Globator, [2019]. ISBN 978-80-7511-535-5.

KULA, Daniel, Elodie TERNAUX a Quentin HIRSINGER. *Materiology: průvodce světem materiálů a technologií pro architekty a designéry*. Praha: Happy Materials, c2012. ISBN 978-80-260-0538-4.

TÁUBL, Karel. *Zlatnictví. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1975. Polytechnická knihnice (SNTL).

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Martin Verner**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání diplomové práce: **4. října 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **28. dubna 2023**

L.S.

MgA. Vojtěch Aubrecht v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

V Plzni dne 24. října 2022

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vytvořila sama a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2023

podpis autora

Velice děkuji panu MgA. Martinu Vernerovi a Mgr. Miroslavě Veselé za poskytnuté konzultace, cenné rady a podporu v osobní realizaci.

Dále děkuji paní MgA. Mgr. Tereze Vernerové Volné a PhDr. Petje Matějovič, Ph.D. za poskytnuté konzultace textové části práce.

Obsah

Úvod	8-10
Inspirace v historickém kontextu díla	11-14
Rostliny obsažené v díle (aplikované a napodobované)	15-17
Pracovní postup	18
Materiálové složení díla	19-20
Závěr	20
Resume	21
Fotografická dokumentace v průběhu tvorby	21-28
Fotografická dokumentace finálního díla	29-37
Čerpané zdroje	38-40

ÚVOD

MEMENTO MORI PAMATUJ SMRTI

Události posledních let poznamenaly můj život otázkami spjatými s naší pomíjivostí. Celý svůj život jsem strávila v těsné blízkosti hřbitova a právě ona blízkost mě inspirovala k poetickému zakončení mého studia na Fakultě umění a designu Ladislava Sutnara v Plzni. Mou vizí je kolekce šperků v duchu českého hřbitova - plná květin, plevelu, rzi i kapkek božského zlatého světla. Květiny jsou odedávna symbolem pomíjivosti a stejně tak může bylina uzdravit, jako může zabít. Co je tedy jedem a co lékem? Série mých šperků ve svém nitru nese onu křehkost mezi světy života a smrti. Ve svém srdci má právě onen jed či lék. Tato práce je jakousi satirou, přičemž zasvětil své diváky do evropské travičské historie. Mé dílo by v žádném případě nemělo sloužit jako návod na odchod z tohoto světa. Jde pouze o autorskou reakci na zvolenou tematiku. Smrt jakožto poeticky krásné téma nezpracovávali pouze francouzští prokletí básníci. V mých uších stále zní verše Karla Jaromíra Erbena a jeho báseň Kytice, která výjimečně dobře vystihuje prostředí mého díla. I já sama jsem se chopila pomyslného brku a k této práci napsala báseň, jež ve verších komentuje mou představu o konci všech pozemských dní a možném novém začátku existence.

Smrt s námi byla, je a bude. Je naším ortelem, ať chceme, nebo ne. Naše vnímání pomíjivosti tak často záleží jen na úhlu našeho pozorování. Můžeme smrt vnímat v pozitivním i negativním světle zároveň. Doslovně se o tom můžeme přesvědčit i v umění. Sochy, malby, land art a další média nám už celé věky zprostředkovávají toto věčné téma. Memento mori jako obraz se stal například klasickým námětem nizozemských malířů pozdní renesance a baroka, obrazy nesoucí krásu a marnost lidského bytí. Spjaté s krásou je i zlatnictví. Ideou mého díla jsou šperky, které v sobě nesou jed a podobají se trsům hřbitovních rostlin. Je více než pravděpodobné, že jedovaté i léčivé rostliny znali živočichové ještě před příchodem lidstva. Ve své práci jsem se chtěla blíže seznámit s historií travičství a pracovat mezi rovinami rostliny jako jedu/léku a rostliny jako symbolu pomíjivosti. Snažila jsem se do svého díla zapojit jedovaté/léčivé rostliny známé a snadno dostupné, abych je po jejich usušení mohla vložit do šperkových schránek jim určených, mnou vytvořených. Při tvorbě mi šlo o co nejvěrnější napodobení přírody. Silnou inspirací mi byly šperkové pohřební výbavy z dob Sumerů a antiky. Schránky jako takové jsou vždy co nejblíže tělu nositele, ale současně jsou pro okolního pozorovatele skryté. Pouze nositel má přímý a co možná nejsnazší přístup k obsahu schránek, aby s ním mohl nakládat dle svého vědomí a svědomí. Na diváka mohou šperky působit až nedobytným dojmem při bližším pozorování. Nicméně z větší vzdálenosti šperky působí křehce a lehce, zejména díky pohyblivosti některých částí při nošení. Kinetika dodává dílu živost, stejně jako zlacení a patinování významných rostlin v jednotlivých kompozicích.¹

1 LEVY, Joel. Jed: ilustrovaná historie. Přeložil Milan JANEČEK. Praha: Volvox Globator, [2019]. ISBN 978-80-7511-535-5.

MŽYKOVÁ, Marie. Nizozemská zátiší ze šlechtických sbírek: Dutch still life paintings in aristocratic collections. Praha: Národní památkový ústav, 2012. ISBN 978-80-87104-93-4.

„Karel Jaromír Erben

Kytice

*Zemřela matka a do hrobu dána,
sirotky po ní zůstaly;
i přicházely každického rána
a matičku svou hledaly.
I zželelo se matce milých dítek;
duše její se vrátila
a vtělila se v drobnolistí kvítek,
jím mohyly svou pokryla.
Poznaly dítky matičku po dechu,
poznaly ji a plesaly;
a prostý kvítek, v něm majíc útěchu,
materídouškou nazvaly. -
Materídouško vlasti naší milé,
vy prosté naše pověsti,
natrhal jsem tě na dávné mohyle -
komu mám tebe přinéstí?
Ve skrovnou já tě kytici zavážu,
ozdobně stužkou ovinu;
do širých zemí cestu ti ukážu,
kde příbuznou máš rodinu.
Snad se najde dcera mateřina,
jí mile dech tvůj zavoní;
snad že i najdeš některého syna,
jenž k tobě srdce nakloní!“²*

2 ERBEN, Karel Jaromír, DELAROCK, Jorik JAKUBISKO a Kateřina ŠTURSOVÁ. Komiksová Kytice. Ilustroval Tomáš MOTAL, ilustroval Marco TURINI, ilustroval Vladimír STREJČEK, ilustroval Jan GRUML, ilustroval Marek RUBEC, ilustroval Petr HOLMAN, ilustroval Dominik MIKLUŠÁK, ilustroval LONGIY, ilustroval Vojtěch VELICKÝ, ilustroval Karel CETTL, ilustroval Kateřina BAŽANTOVÁ BOUDRIOT. Praha: Transmedialist, 2016. Český Grimm. ISBN 978-80-906578-0-9.

Soňa Kopecká

Balada konce

Ve smrti být hýčkán
ke kose být brán
ku polibku zítřka
na povadlá líčka
k cestě povolán

Jít tam kde konce všech stran
tam kde zhasnou ti víčka
u pozemských bran

Tam kde jak poslední z květů
odkvétá tvůj vlahý dech
tam kde na srážce světů
lehneš v tichý mech

Snít sen ve snu
ráno nevnímat
byť v pádu ještě klesnu
brány otvírat

Ku propasti čelem stát
odvahy kapku žilám dát
v ten krok jež novou píseň bude hrát. ³

Inspirace v historickém kontextu

Posmrtná šperková výbava

Můžeme se pouze domnívat, zda některé z artefaktů nalezených v hrobech z doby kamenné mohly být účelně stvořeny jako šperky. Nicméně nálezy z období doby bronzové a železné jsou již zachovalejšího a zřetelnějšího rázu, kdy s určitostí můžeme říci, zda se jednalo o náramek, sponu či jehlici do vlasů atp. Starověká šperková pohřební výbava, zejména ve významných hrobech, byla primárně ze zlata a drahých kamenů s častým zastoupením naturalistických motivů nejen florálního, ale i živočišného charakteru. Mezi nejznámější patří například hrob sumerské královny Puaby nebo výbava hrobky egyptského faraona Tutanchamona. Nelze však opomenout ani antický svět a takzvaný „Priamův“ poklad či nejrůznější diadémy a věnce ze zlata v podobě listů dubových, vavřínových, olivových a nejrůznorodějších květů. U starověkých šperků bývá otázkou, zda šperky nalezené v hrobech byly standardně určeny k běžnému nošení, nebo z důvodu své jemnosti a křehkosti sloužily pouze k pohřebnímu rituálu. Zajímavostí antického Říma byla vzácnost zlatého kovu a tedy i zákaz od poloviny pátého století před Kristem, kdy mrtví nesměli být pohřbíváni se svými zlatými šperky a předměty. Pohřbívání s větší šperkovou výbavou se datuje zhruba do poloviny středověku. V dobách pozdějších zesnulý odchází třeba jen s prstenem na prstu ruky či křížkem na hrudi. Fenomén zlata ve šperku nejen posmrtném se nese v duchu stálosti materie, ovšem s častou pomíjivostí provedení, kdy přepracování a přetavení historických šperků v dobách pozdějších nebylo ničím neobvyklým.

Šperk a smrt

Pro šperk jako pro synonymum bohatství se daly vždy mařit lidské životy. Ovšem i onen šperk mohl nést smrt. Šperky i kameny v nich vsazené mohou být prokleté, a to nejen ony známé krvavé diamanty. Dějiny zlatnictví jsou také dějinami jisté kovové alchymie. Kolik asi zlatníků zemřelo předčasně jen díky vynálezu amalgámového zlacení nebo při práci se slitinami olova?

Ve vztahu šperku a smrti známe šperky posmrtné, vkládané do hrobu jako výbava při cestě na onen svět. Dále šperky smrtně jedové, které by měly k odchodu dopomoci. A šperky smuteční, které nosili truchlící pozůstalí. Mezi nejtypičtější smuteční šperky patří vlasové a litinové šperky.

Šperk s vnitřním prostorem

Šperk s vnitřním prostorem mohl mít různé funkce v závislosti na své náplni. Mohl být ochranným talismanem, milostným šperkem třeba s kouskem kadeře milované živé osoby, současně i smutečním relikviárním, pokud daná osoba již zemřela, vonným šperkem ve stylu pomander a nebo právě šperkem jedovým. Dalo by se říci, že jedový šperk byl pro svého nositele současně i šperkem ochranným. Známe nejrůznější typy těchto šperků jako přívěsek, medailon, pomander, škapulíř, prsten, relikviář, bulla.⁴

4 Nejstarší šperky a ozdoby těla: Moravské zemské muzeum. HOME: Moravské zemské muzeum [online]. Copyright © 2022 MZM, Zelný trh 6, 659 37 Brno, mzm [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <http://www.mzm.cz/nejstarsi-sperky-a-ozdoby-tela>

Hroby a pohřební ritus - ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Archeologické 3D virtuální muzeum - ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR [online]. Dostupné z: <https://archaeo3d.com/lide-z-dlouhych-domu/hroby-a-ritualy/hroby-a-pohrebni-ritus/index.html>

KŘÍŽOVÁ, Alena. Šperk od antiky po současnost. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny odívání. ISBN 978-80-7422-311-2.

Květ a smrt

Květiny byly nalezeny již v jeskynních hrobech neandrtálců. Pohřební ritus spjatý s naturální posmrtnou výbavou bývá znakem pohanů. Dnes jsme květ umístili na hrob vedle urny. Vrátili jsme se tak zpět k ritu lidu popelnicových polí, kdy těla našich blízkých pohlcuje žár, nikoliv volný rozklad nejen z dob Charlese Baudelaira. Květ má stále pomíjivý charakter, stejně jako život, ale je stejně tak krásný.⁵

Pomíjivost v umění

Holandské zátiší v období renesance a baroka skýtá řadu námětů zejména spjatých s myšlenkami víry, obžerství, lidských ctností i neřestí, ale jejich hlavním cílem bývá právě snaha zachytit naši pomíjivost. Žánrové malby trhů, kuchyní, prostřených stolů, loveckých úlovků a také květin. Nizozemská láska ke květinám, které jsou malovány v plném květu, plné života, bytí podtáté. Květ, který vadne, stejně jako motiv přesýpacích hodin v obraze, jako by přesně stanovoval náš vyměřený čas. Zobrazený hmyz jako sémě ďáblovo, které má zničit vše krásné rostlé božské. Marnost a marnivost - vanitas nezřídka s motivem lebky či sfouklé svíce.⁶

Historie travičství

„Historie jedu začíná nejspíš už před příchodem lidstva, neboť i někteří živočichové jsou znalci botanické farmakologie a dokáží rostlinný jed využívat. Když to vezmeme ještě obšírněji, spousta živočichů ví, že se má vyhýbat určitým jedovatým rostlinám nebo tvorům, takže se dá předpokládat, že i první hominidé měli určité vrozené vědomosti, které pravděpodobně nabyli hořkými zkušenostmi z pokusů a omylů. Jed a travičství má dlouhou a nechutnou historii. O jedech se zmiňují velké eposy dávného světa, od Gilgameše a Homéra po Bibli a Rámájanu. Králové končili otrávením jedem a jiným pomáhal na trůn, obracel armády na útěk a ničil celé říše. Avšak historie jedu je rovněž historií lékařství a také významnou částí historie vědy, průmyslu a zemědělství.“⁷

Ve starověkém Egyptě byl sepsán Ebersův papyrus, ve kterém je psáno o všech dosud známých jedech, jako byl bolehlav, oměj, opium, antimon, olovo, ricin, konopí, náprstník, rulík zlomocný a trestu broskví. Základ toxikologie však položili trochu později ve starověkém Řecku a Římě. Vytvořili zde první klasifikaci jedů, jež používáme dodnes (živočišné, rostlinné, nerostné). Standardně se v tomto období využívalo k otravám olovnatá běloby, červeného oxidu olovnatého, oměje, bolehlavu, španělských mušek, oleandru, blínu, opia a takzvané třešňové smrti.⁸

...

5 Hroby a pohřební ritus - ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Archeologické 3D virtuální muzeum - ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR [online]. Dostupné z: <https://archaeo3d.com/lide-z-dlouhych-domu/hroby-a-ritualy/hroby-a-pohrebni-ritus/index.html>

6 MŽYKOVÁ, Marie. Nizozemská zátiší ze šlechtických sbírek: Dutch still life paintings in aristocratic collections. Praha: Národní památkový ústav, 2012. ISBN 978-80-87104-93-4.

7 LEVY, Joel. Jed: ilustrovaná historie. Přeložil Milan JANEČEK. Praha: Volvox Globator, [2019]. ISBN 978-80-7511-535-5.

8 PITSCHMANN, Vladimír. Šamani, alchymisté, chemici a válečníci: kapitoly z dějin chemických, toxinových a zápalných zbraní : období od prehistorie do roku 1914. Praha: Naše vojsko, 2010. ISBN 978-80-206-1110-9.

„Čtrnácté až šestnácté století bylo v Evropě pravým rájem profesionálních travičů a traviček. Jmenovitě v Itálii a ve Francii patřilo travičství k neblahým, avšak výnosným povoláním. V historii italských travičů se nacházejí dokonce i celé rodiny, které ovládaly toto „řemeslo“. Byly to např. rodina Visconti della Scala, Baglioni i rodina Borgia. Kateřina Medicejská je považována za jednu z největších traviček v historii. Komplikované politické problémy řešila jedem vsypaným do číši nepohodlných konkurentů.

Rovněž ve Francii bylo vedle mistrů soubojů s kordy travičství jednou z oblíbených metod vyřizování si účtů. Opět ženy jako travičky drží v této zemi primát, počínaje markýzou z Montespanu přes Jean Stanulin zvanou Chaussée až po travičku z povolání jménem La Voisin, která šlechtice za nemalý obnos zbavovala již nepohodlných milenek. Žila za vlády Ludvíka XIV.

Obvyklou rekvizitou této středověké travičské epochy byly jedové prsteny. Jejich nenápadné nošení usnadňovala tehdejší móda, která podporovala zdobené se šperkem všeho druhu. Jedové prsteny byly zhotoveny tak, že pod víčkem zdobeným kamejí či kamenem nebo smaltem byl umně skryt prostor, který se plnil jedem. V příhodnou dobu nebylo těžké z prstenu vysypat jed přímo do číše s vínem nebo jej spolknout, to záleželo na záměrech majitele prstenu. Buď mohl otrávit nepohodlnou osobu nebo sám sebe zbavit života ze strachu před trestem nebo mučením. Jedy se přechovávaly často v honosně zdobených schránkách, mnohdy veliké umělecké ceny. Ženám sloužily k tomuto účelu zdobené flakóny podobné těm, do nichž se dávaly parfémy.

Taktéž jedové schránky v náhrdelnících jsou známé. Jedovými schránkami současnosti jsou například takzvané jedové zuby, kde v otvoru zakrytém snímatelnou korunkou je jed ve skleněné mikroampulce, nebo také ve speciální zubní protéze se zařízením na uvolněním jedu.⁹

„Do začátku devatenáctého století bylo až 90 % otrav spojováno s rostlinami. Nicméně do dnešních dnů toto číslo dramaticky kleslo na 7 %, zejména díky široké škále jedů syntetických.“¹⁰ Z mého úhlu pohledu na naši současnou společnost je tím pravým morem dnešních dnů nechvalně známý cukr a nikotin. Pomineme-li fakt, že zlých lidí plných jedu je kolem nás taktéž požehnaně.

Historické citáči o jedech

„Charles Mackay (1814-1889), Neobyčejně populární klamy a šílenství davů
Strašlivý způsob trávení byl využíván ve všech dobách.

John Fletcher (1579-1625)
Jed, zbraň zbabělců.

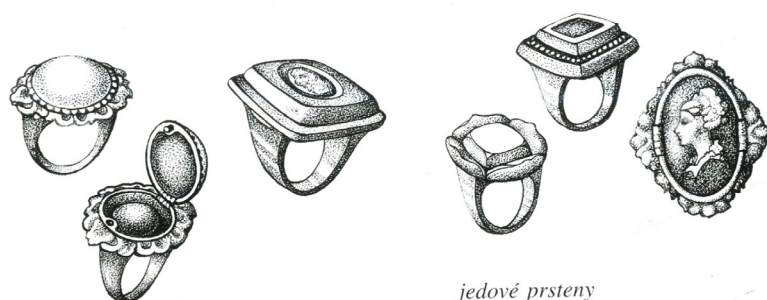
Paracelsus (1493-1541)
Existuje něco, co není jedem? Jedovaté je vše, neexistuje nic, co by jedem nebylo. Pouze dávkování rozhoduje, zda se jedná o jed.

Čánakja (cca 350-283 př. n. l.), Arthašástra
Jed se dá najít v zubech hada, ústech mouchy i ostnu škorpióna, avšak zlý člověk ho má dost.

Euripidés (cca 480-406 př. n. l.), Médea
Mám nejraději staré způsoby, jako je užití jedu, s nímž máme jako lidé zkušenosti.“¹¹

9 STARÝ, František. Jedovaté rostliny. Ilustroval Zdeněk BERGER. Praha: Aventinum, 2017. ISBN 978-80-7442-084-9.
10 LEVY, Joel. Jed: ilustrovaná historie. Přeložil Milan JANEČEK. Praha: Volvox Globator, [2019]. ISBN 978-80-7511-535-5.
11 LEVY, Joel. Jed: ilustrovaná historie. Přeložil Milan JANEČEK. Praha: Volvox Globator, [2019]. ISBN 978-80-7511-535-5.

Ukázky jedových prstenů a schránek

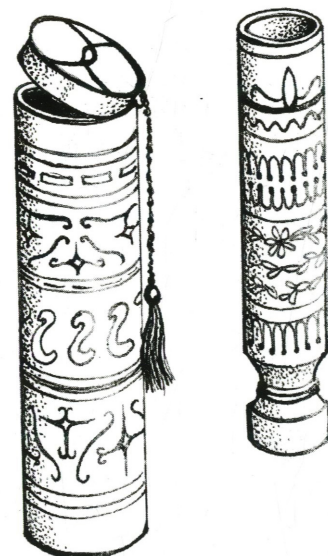

jedové prsteny

obr. 01

Oblibu vícesložkových míchaných jedů ukazuje například recept na čarodějný vražedný nápoj z Macbetha (W. Shakespeare)

obr. 02

»...

kolem kotle v kole chod,
otrávený drob tam vhod.
Kropuch v puchu pod kamenem
třicet dní spal, přidej jeden,
s jedem se puch v puchu páří,
ať se Kropuch v kotli vaří.
V potu tváře, tváře v potu,
v kotli vař se do klopotu.
Plátek z hada honem spař,
vař ho v kotli, smaž a škvař:
žabí prst a oko mloka,
kousek tlamy ze žraloka,
zmijí jazyk, ocas štíra,
trochu chmýří z netopýra,
ať má lektvar sílu pekla,
škvař se, vař se, jak jsem řekla.
V potu tváře, tváře v potu,
v kotli vař se do klopotu.
Tesák vlak, pařát dračí,
z mumie kus, zobák ptačí,
křídlo soví, čubčí slinu,
půlnoční jed, kořen blínu,

odnož tisu marná není,
odříznutá při zatmění,
kozlí žluč a játra Žida,
z Turka nos a k tomu přidám
tataři pysk, prstík bílý
z děcka, co je uskrtili,
do příkopu pohodili,
tygřím střevem zhoustne kaše,
získá sílu kouzlo naše.
V potu tváře, tváře v potu,
v kotli vař se do klopotu.
Krví opic zchlad' to pěkně,
ať se kouzlo nezalekne.
Pěkná kaše, silná, hladká,
žádná z vás nepřijde zkrátka.
Kolem kotle zpívat budem,
jako víly zatancujem,
všechno v kotli očarujem.
Kolem kotle, hop a hejsa,
jako víly budem plesat,
zpívat, tančit, hop a hejsa.
...¹²

Rostliny obsažené v díle (aplikované a napodobované)

Jedovaté/léčivé rostliny aplikované do schránek díla a napodobované z mědi vně díla

Bolehlav plamatý (latinsky *Conium maculatum*)

Zvaný též satanova bylina či ptačí smrt. Jedna ze dvou hlavních složek antického státního popravčího jedu. Nesnadno rozlišitelný od svých příbuzných miříkovitých rostlin, jako jsou fenykl a petržel. Plevel dorůstající výšky 1-2,5 metru s typickým zápachem po myší moči lze najít v Evropě, v Asii i na obou pobřežích USA. Jedovatý je celý, obsahuje alkaloidy koniin a konicein. Smrt nastává po postupné ztrátě hybnosti končetin a za plného vědomí při udušení díky ochrnutí dýchacích cest. Věřilo se v léčebné účinky této rostliny zejména při léčbě skrofulózy (krční forma tuberkulózy). Řečtí a arabští lékaři ho používali k léčbě nádorů, otoků a bolesti kloubů. Za vynálezce antického státního jedu, známé nevyléčitelné substance, se považuje botanik Thrasyas z Mantinieie v Arkádii. Mělo jít primárně o nápoj ze šťáv z bolehlavu a máku setého, který měl přivodit snadnou a bezbolestnou smrt. Mezi nejslavnější popravy tímto nápojem patří Sokratovo odsouzení za bezbožnost z roku 399 před Kristem. Nebo poprava Thérámena s přípitkem „na zdraví drahému Kritiovi.“ Samozřejmě nelze opomenout ani úmrtí Lucia Annaea Seneky roku 65 po Kristu.

Protijed: Dimerkaprol

Rulík zlomocný (latinsky *Atropa belladonna*)

Takzvaná čertova třešeň, šalamounek nebo čertův blázníček. Jedovatá je celá bylina, obzvláště bobule. Obsahuje toxin atropin, jenž se u oběti projevuje ztrátou hlasu, nehybností rukou a prstů, rozšířenými zorničkami, zhoršeným viděním a zbesilým srdečním pulsem. Smrt nastává po deliriu, křečích, paralýze dýchacího systému a kómatu. V případě uzdravování dochází ke ztrátě paměti a depresím. Kapky z belladonny se dříve podávaly ženám kvůli tužbě po rozšíření zorniček, což bylo považováno za hlavní atribut ženské krásy. (v překladu bella neboli krásná a donna žena) V medicíně se atropinu využívá v očním lékařství, chirurgii, anesteziologii nebo kardiologii. Ke slavným obětem šalamounku patřil například císař římský Augustus. Otráven roku 14. našeho letopočtu. Rulík se řadí k nejnebezpečnějším bylinám střední Evropy, jen u nás má na svědomí zhruba polovinu vážných případů otrav rostlinami.

Protijed: Specifický neexistuje, k potlačení některých jeho účinků se používá fyzostigmin, diazepam a káva.

Mák setý (latinsky *Papaver somniferum*)

Mák je tradiční ingrediencí nejen české gastronomie. Nicméně ani opium v něm proudící není třeba dlouze představovat. Bylina a droga známá člověku od nepaměti. Vývojem medicíny a chemie se z pouhé šťávy z nezralých makovic podařilo izolovat derivát morfinu heroin (morfin = látka přirozeně obsažená v makové šťávě opiu). Morfin se váže na receptory endorfinu, čímž po požití navozuje euforii. V léčení byl užíván k tlumení bolesti a uspávání dětí. Morfin je rovněž jedem, na který si tělo oběti v malých dávkách snadno zvyká. Tato rekreační droga má v USA skóre deset tisíc úmrtí ročně, zejména díky náhodným vysokým dávkám výjimečně čistého heroínu, jež bývají jaksí také dávkami posledními. Smrt nastává díky útlumu srdeční činnosti, zástavě dechu a kómatu. Typickým znakem otravy morfinem je zúžení zorniček do velikosti špendlíkové hlavičky. Rozdílem mezi morfinem a heroinem je především vyšší návykovost a toxicita heroínu.

Protijed: Naloxon¹³

13 LEVY, Joel. Jed: ilustrovaná historie. Přeložil Milan JANEČEK. Praha: Volvox Globator, [2019]. ISBN 978-80-7511-535-5.

STARÝ, František. Jedovaté rostliny. Ilustroval Zdeněk BERGER. Praha: Aventinum, 2017. ISBN 978-80-7442-084-9.
PITSCHMANN, Vladimír. Šamani, alchymisté, chemici a válečníci: kapitoly z dějin chemických, toxinových a zápalných zbraní : období od prehistorie do roku 1914. Praha: Naše vojsko, 2010. ISBN 978-80-206-1110-9. 15

Náprstník červený (latinsky Digitalis purpurea)

Překrásná ozdoba rozkvetlých letních zahrad, u níž často ani pěstitelé netuší, že letální dávkou jsou pouhé 2 rozžvýkané listy. Bylina silně hořké chuti byla ceněná pro své glykosidy, které pozitivně stimulují činnost srdce. K léčebným účelům se užíval od osmnáctého století ve formě sušených rozdrčených listů. Po požití srdeční sval bije pomaleji a pravidelněji, ale s každým stahem také silněji. Bohužel hranice mezi terapeutickou a smrtelnou dávkou je velmi těsná. Z tohoto důvodu se dnes glykosidy vyrábí synteticky, vznikla tak možnost dokonale regulovat požadovanou toxicitu. Mezi časté příznaky otravy patří závratě, delirium, halucinace, žaludeční nevolnost, rozostřené vidění, neschopnost rozpoznat barvy. Postižený vidí převážně zelenou a žlutou, tvrdí se, že za Van Goghovými živými barvami nestála jen jeho duševní labilita, ale i otrava náprstníkem. Smrt, jak nejspíš tušíte, přichází po zástavě srdce.

Protijed: Digibind

Tis červený (latinsky Taxus baccata)

Není klasičtějšího přírodního jedu sebevrahů nežli tisu. Odedávna byl užíván k vyvolání potratů. A forma užití se prakticky nezměnila. Smrtelnou dávkou bývá odvar z padesáti gramů jehličí nebo rozkousání semen. Jedinou netoxickou částí tisu jsou jeho červeně zbarvené míšky kryjící semena. Tis obsahuje směs nejméně deseti alkaloidů, jako jsou taxiny, nitrily a efedrin. Z tisu se extrahuje chemická látka paklitaxel, které se dnes využívá při chemoterapeutické léčbě zhoubných nádorů prsů, plic a gynekologických nádorů. Jed se vstřebává i přes kůži a na rozdíl od jiných rostlin při sušení jeho toxicita neslábne. Oběti umírají v důsledku kardiogenního šoku. Dodnes se využívá tisového dřeva, zejména k výrobě luků a nábytku. Tento keř, případně strom, nese symboliku smutku a smrti, proto bývá často vysazován na hřbitovech.

Protijed: Zatím není znám, k léčbě příznaků se užívá atropinů.

Tabák virginský (latinsky Nicotiana tabacum)

Žádný jiný přírodní jed nemá roční bilanci čtyř milionů obětí nežli nikotin a jeho kouření. V nízkých dávkách posiluje tvorbu endorfinu, čímž se stává opravdu lehce návykovým. Nikotin je také velice účinný pesticid a insekticid, ovšem v rozvinutých zemích se ho již nevyužívá. Velmi snadno se dostává do krevního oběhu skrze plíce, při čemž do mozku se dostává do sedmi sekund. Malé dávky působí povzbudivě, ovšem vyšší dávky jsou spíše sedativního rázu. K silné intoxikaci dochází nejčastěji při přímém kontaktu s rostlinou nebo již zmíněným postřikem, který může obsahovat až devadesát pět procent nikotinu. Toxin se velmi snadno dostává i přes kožní bariéru. Samotný nikotin není karcinogenní, problém ovšem nastává při jeho nedokonalém spalování.

Protijed: Není žádný specifický, používá se pouze podpůrných prostředků, které mají za úkol udržet činnost srdce a plic. K tlumení účinků se užívá káva, brandy, atropin a strychnin. Jednou z možností léčby je zaplavení vnitřností oběti zředěným peroxidem vodíku, díky kterému veškerý zbylý nikotin zoxiduje.¹⁴

14 LEVY, Joel. Jed: ilustrovaná historie. Přeložil Milan JANEČEK. Praha: Volvox Globator, [2019]. ISBN 978-80-7511-535-5.

STARÝ, František. Jedovaté rostliny. Ilustroval Zdeněk BERGER. Praha: Aventinum, 2017. ISBN 978-80-7442-084-9. Nebezpečná příroda: 5 nejvražednějších rostlin světa | Ábíčko.cz. Zábava, příroda, věda a technika | Ábíčko.cz [online]. Copyright © 2001 [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-priroda/12373/nebezpecna-priroda-5-nejvrazednejsich-rostlin-sveta.html>

Oleandr obecný (latinsky *Nerium oleander*)

Odvary z listů a květů jistě používala už i bájná antická čarodějka a vraždkyně Médea. Kromě této řecké báje se pruty oleandru proslavily i trochu více seriózně, praví se, že otrávil polovinu římské vojenské legie při válečném tažení, když si na nich vojáci opékali maso. Otrava se však dá očekávat i z poněkud sladšího oleandrového medu, protože jeho krásné vonné květy jsou perfektním lákadlem pro včely. Nejvyšší koncentrace jedu je v listech a květech. Oleandr obsahuje glykosidy podobně jako náprstník, tudíž jsou i účinky intoxikace téměř shodné. Mezi hlavní obsažené glykosidy patří oleandrin, adinerin a folinerin. Letální dávkou pro dospělého člověka bývají dva listy, dítěti stačí sníst pouze jeden list. Toxin působí přímo na srdce a smrt přichází jeho zástavou. V medicíně se využívá extraktů z oleandru k výrobě léků, které upravují srdeční činnost a k léčbě kožních onemocnění.

Protijed: Digibind stejně jako u náprstníku ¹⁵

Rostliny napodobované z mědi vně díla

Plevele

Pampeliška lékařská (*Taraxacum officinale*) - Obsahuje hořké látky amara, které podporují trávení a v kořenech inulin užívaný při diabetických onemocněních.

Mateřídouška úzkolistá (*Thymus serpyllum*) - Příjemně aromatická bylina užívaná nejčastěji v čajových směsích proti nachlazení.

Penízek rolní (*Thlaspi arvense*) - V lidovém léčitelství se užíval proti horečce. Konzumovat ho lze pouze v raném stádiu před rozkvetem, jinak má hořkou chuť a nedoporučuje se těhotným ženám, zejména díky obsahu glykosidů (může vyvolat potrat)

Lipnice luční (*Poa pratensis*) - Travnina rostoucí v mírném pásu celého světa bez léčebného využití.

Sedmikráska chudobka (*Bellis perennis*) - Čaj ze sušených květů se užívá při nemocech plic a koupel s květy sedmikráska by měla pomáhat při kožních problémech.

Svlačec rolní (*Convolvulus arvensis*) - V lidovém léčitelství se užíval jako velmi silné projímadlo. Zejména díky obsahu alkaloidů je nebezpečný jako zelené krmivo koní a vepřů (může způsobovat otravy).

Pýr plazivý (*Elytrigia repens*) - Obsahuje látky nápomocné při léčbě prostatických onemocnění.

Jitrocel kopinatý (*Plantago lanceolata*) - Listy této byliny se používají při léčbě ran a při kašli.

Jetel zvrhlý (*Trifolium hybridum*) - Hospodářská rostlina.

Okrasné

Chryzantéma (*Chrysanthemum dendranthema*) - Rostlina typická pro období dušiček.

Viola zahradní (*Viola cornuta*) - Standardní hřobové osázení. ¹⁶

15 STARÝ, František. Jedovaté rostliny. Ilustroval Zdeněk BERGER. Praha: Aventinum, 2017. ISBN 978-80-7442-084-9. Nebezpečná příroda: 5 nejvražednějších rostlin světa | Ábíčko.cz. Zábava, příroda, věda a technika | Ábíčko.cz [online]. Copyright © 2001 [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-priroda/12373/nebezpecna-priroda-5-nejvrazednejsich-rostlin-sveta.html>

16 VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na louce a u vody. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2009. ISBN 978-80-86858-90-6.

STARÝ, František. Rostliny pro zdraví. Ilustroval Hana STORCHOVÁ. Praha: Aventinum, 2015. ISBN 978-80-7442-059-7.

VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na poli a v lese. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2018. ISBN 978-80-7442-098-6.

VĚTVIČKA, Václav. Trvalky. Ilustroval Pavel ŽILÁK, ilustroval Marie TULÁČKOVÁ. Praha: Aventinum, 2007. ISBN 978-80-86858-32-6.

Pracovní postup

Již první mé myšlenky a skici odkazovaly na florální pojetí tématu memento mori. Samotná výroba mohla být řešena dvěma způsoby, buď postupným konstruováním jednotlivých rostlin, nebo za pomoci technologie galvanoplastiky. Rozhodla jsem se pro náročnější variantu přímé konstrukce rostlin z měděných drátů a plechů pomocí letování natvrdo. Každý list jsem nejprve načrtla na tenký vyválcovaný plech, následně vystříhla nůžkami na plech a finální tvar jsem dobrousila pilníky. V případě složitějších listů jsem jejich tvary dotvářela pomocí čakanů.

K letování listů ke stonkům a k finální montáži jsem si pomáhala speciální zlatnickou licí sádrou, díky které jsem měla plnou kontrolu nad stabilitou letovaných částí. Sádra mi pomohla udržet jednotlivé drobné části v jedné nehybné, mnou zvolené, poloze, čímž mi samotné letování velmi usnadnila. Letování probíhalo s pomocí plynové letovací pistole, drobných kousků stříbrné pájky a boraxu. Spojované části jsem vždy po zafixování do sádry potřela vodným roztokem boraxu a položila na ně kousky pájky, následně jsem objekty zahřívala plamenem do úplného roztavení pájky.

Následně jsem začala pracovat na vnitřní a nosné části šperku se schránkou, která bude obsahovat sušenou jedovou bylinu. Stonky s listy jsem následně umísťovala do předvrtané části nosné konstrukce šperku. Celé aranžmá jsem pak sletovala s jeho nosnou částí. Tvarově jsem se držela tvaru kruhu, kvůli jeho symbolice životního koloběhu a nekonečna. Technologicky se výroba příliš nelišila, pouze šlo o vyšší přesnost měření a práci se silnějším plechem. V menší míře jsem pracovala i s měděnými trubičkami, které jsem si vyrobila z plechu za pomoci tažné lavice a průvlaků. Ani použitý řetízek není polotovarem, je vyroben z měděného drátu a pájky. Řešení vnitřních schránkových systémů je buď na bázi plně vyjímatelných otevíratelných schránek, nebo s pantovým mechanismem otevírání celého šperku, v závislosti na funkčnosti daného šperku. Primárním materiálem je měď. Zvolila jsem si ji, kvůli její snadné patinovatelnosti, měkkosti, tvarovatelnosti a obrobitelnosti.

Technologie výroby

Letování

Spojování množství menších částí kovu v celek za pomoci pájky a tepla, nejčastěji plamene. Pájka je slitina kovů, která má vždy nižší bod tání než pájený kov. Rozdílem mezi pájením na tvrdo a na měkko je samotný bod tání pájky. Pokud je bod tání pod 450 °C mluvíme o pájení na měkko. Ovšem je-li bod tání nad 450 °C jedná se o tvrdé pájení.¹⁷

Patinování

Primární povrchová úprava šperků je patina ohněm. Vzhledem k měděnému základu šperků jsou okuje perfektní volbou s přihlédnutím k tématu memento mori. Tmavá barva je velmi blízká smutečným šperkům a celý koncept kolekce tak výborně doplňuje.

Druhým typem patiny je měděnka. Chladná zelenomodrá barva podtrhuje vzhled květin, jako by byly jemně přešlé mrazem. Tento druh patiny je navíc pro hřbitovní atmosféru naprosto přirozený.

Zlacení

Akcentované zlacení probíhalo na malých plochách pomocí plátkového kovu a speciálního lepidla určeného pro tyto účely. Zlacený povrch jsem jemně natřela lepidlem, následně přiložila kousek plátku kovu a kov k povrchu jemně přitlačila.

Materiálové složení díla

Měď

Měkký, kujný, neželezný kov s vynikající elektrickou a tepelnou vodivostí hnědé barvy. Patří mezi první člověkem využívané kovy, díky svým vlastnostem se výborně hodí pro cizelování a tepání. Velmi dobře odolává korozi. Nicméně pokud ke korozi dojde, pokryje se povrch mědi pasivační vrstvou měděnky. Měděnka modrozelené barvy zabrání další možné degradaci kovu. Při zpracování kovu v ohni se na jeho povrchu vytváří tvrdé tmavé okuje, které při dalším mechanickém zpracování praskají a odlupují se. Okuje lze odstranit buď mechanicky obroušením, nebo chemicky za pomoci vodného roztoku kyseliny sírové nebo citronové. Měď je rozpustná v kyselině dusičné, ovšem za uvolňování jedovatých plynů. Z mědi se nejčastěji vyrábí trubky na rozvody vody, elektrické rozvody a jejich součástky, dále také plechy, tyče, dráty, nejrůznější profily a polotovary, okapy, střešní krytiny a luxusní kuchyňské náčiní, v neposlední řadě také šperky (často smaltované). Ke spojování měděných dílů se ve šperkařství používá pájení stříbrnou nebo cínovou pájkou, ve stavebnictví se využívají speciální pájky a tavidla, dělená dle norem podle užití (například rozvody pitné vody mají jiné normy pro složení pájky než rozvody topení). V ryzí formě se v zemském povrchu příliš nevyskytuje, získáváme ji ze sulfidických rud. Hlavní naleziště jsou v USA, Kanadě, Chile, Kongu, Slovenském Rudohoří.

Ve zlatnictví jsou preferovány její slitiny s obecnými i drahými kovy

Mosaz: 64-72 % mědi + 36-28 % zinku

Tombak: 85-90 % mědi + 15-10 % zinku

Bronz: 75-85 % mědi + 25-15 % cínu

Pakfong: 50-68 % + 31-19 % zinku + 19-13 % niklu

Červené zlato:

při ryzosti 14 karátů (586/1000 zlato + 70/1000 stříbro + 345/1000 měď)

při ryzosti 18 karátů (750/1000 zlato + 60/1000 stříbro + 190/1000 měď)

Ocel

Ocelová jehla na brožích je z drátu o průměru 0.8 milimetru.

Ocel je kovová slitina obsahující železo, uhlík a případné další legující prvky, například nikl či molybden.

Vlastnosti oceli jsou plně závislé na množství legujících prvků. Uhlíku ve slitině nesmí být více než dvě procenta, jinak se kov stává křehkým a již nehovoříme o oceli, ale o litině. Ocel dělíme dle využití na neušlechtilou uhlíkovou pro stavební účely, ušlechtilou konstrukční, nástrojovou a nerezovou. Oceli využíváme v železniční dopravě, automobilovém průmyslu, stavebnictví a k výrobě nástrojů, mechanických přístrojů nebo nábytku.

Plátkové zlato

Tenký plátek ušlechtilého kovu. Zlato je především zlatnickým kovem, ale využívá se ho i elektronice, lékařství, kosmetice, umění, potravinářském průmyslu atp. Je vzácným, ryzím kovem výborné kujnosti, tažnosti, tepelné a elektrické vodivosti. Zlato je zdravotně nezávadné a odolává korozi. Existují různé barevné slitiny se zlatem. Mezi nejméně typické patří například modré zlato, což je tepelně povrchově upravená slitina železa a zlata. Lze se setkat i se zlatem fialové barvy, které je výsledkem slití zlata a hliníku.¹⁸

18 TÄUBL, Karel. Zlatnictví. 2., přeprac. vyd. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1975. Polytechnická knižnice (SNTL).

KULA, Daniel, Elodie TERNAUX a Quentin HIRSINGER. Materiology: průvodce světem materiálů a technologií pro architektury a designéry. Praha: Happy Materials, c2012. ISBN 978-80-260-0538-4.

Stříbrná pájka

Ke spojování jednotlivých částí šperků, jsem pracovala s pájkou o bodu tání 750–790 °C. Složením se jednalo o 60 % stříbra, 26,5 % mědi a 13,5 % zinku.

Stříbro je ušlechtilý kov šedé až šedobílé barvy o teplotě tání 960 °C. Ve velké míře je zpracováván ve šperkařském odvětví, nicméně se podílí i na zrodu fotografických technik a jedná se o nejlepší vodič elektrické energie. Ryzí stříbro je velmi měkké, bývá tedy nejčastěji ve slitinách s mědí, aby se zlepšily jeho mechanické vlastnosti. Při zpracování je tažné a kujné, bohužel ale náchylné ke korozi. Stříbra využíváme ve šperkařství, automobilovém a leteckém průmyslu, mimo jiné se z něj vyráběly i talíře, příbory či poháry. Jeho ionty mají antibakteriální účinky.¹⁹

Pomocné materiály při práci

Zlatnická sádra

„Tepelně odolná sádra. Směs přepálené sádry a křemičitanového písku. Používá se jako formovací hmota především pro odlévání metodou ztraceného vosku. Lze z ní vytvořit také montážní pájecí podložku pro fixaci početných a složitě navazujících pájených dílů.“²⁰

Dětská plastelína

Plastická hmota, s níž jsem pracovala při sestavování jednotlivých částí měděných rostlin do sádry. Směs vosku, uhličitanu vápenatého, pigmentu a oleje.

Borax

Tetraboritan sodný je tavná přísada zabraňující oxidaci při tavení kovů. Ve vodném roztoku se nanáší na letovaný spoj spolu s pájkou, aby ochránil spoj před oxidací a napomohl dobrému roztavení a rozliti pájky.²¹

Závěr

Výsledkem mé práce je série šperků o sedmi kusech. Jedná se o dva náhrdelníky, brož, jehlici a věneček do vlasů a dva prsteny. Veškeré šperky jsou ponechány primárně s okujemi, které umocňují jejich naturalistický vzhled. Pro vyniknutí důležitých kovových rostlin v kompozicích jsem na ně aplikovala povrchovou úpravu zlacení plátkovým zlatem a měděnkovou patinu. Celý proces tvorby mne obohatil nejen o znalost nejruznějších jedů, které nás obklopují, ale i o lepší technologické dovednosti spojené se zpracováním mědi. Časově byl pro mě proces tvorby velmi náročný, zejména v realizační části. Šperky samotné jsou spíše ochranného charakteru pro svého nositele. Nejedná se o šperky na každodenní nošení, nicméně je možné je nosit, pokud se k nim budete chovat citlivě.

-
- 19 TÄUBL, Karel. Zlatnictví. 2., přeprac. vyd. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1975. Polytechnická knižnice (SNTL).
KULA, Daniel, Elodie TERNAUX a Quentin HIRSINGER. Materiology: průvodce světem materiálů a technologií pro architektky a designéry. Praha: Happy Materials, c2012. ISBN 978-80-260-0538-4.
- 20 ŠUMBERA, Andrej. O zlatnictví. Brno: Technické muzeum v Brně, Metodické centrum konzervace, [2022]. ISBN 978-80-7685-014-9.
- 21 ŠUMBERA, Andrej. O zlatnictví. Brno: Technické muzeum v Brně, Metodické centrum konzervace, [2022]. ISBN 978-80-7685-014-9.

Resumé

MEMENTO MORI

Ve svém závěrečném díle jsem se rozhodla pracovat s myšlenku memento mori. Pamatuji na smrt, též pamatuji na pomíjivost svého bytí. Uchopila jsem prastarou myšlenku spojení jedu a šperku a ztvárnila ji v nové podobě. Ruku v ruce s tradičním bylinným travičstvím a pohledem doslova přes plot do českého hřbitova. Stvořila jsem sérii šperků, která stojí na hraně světů života a smrti. Šperky, jejichž obsah může zabít stejně jako může léčit, jak stará moudrost praví: „Jen dávkování rozhoduje, co je jedem, a co lékem.“ Výsledkem mé tvorby je kolekce sedmi šperků, které nesou v srdci onen jed či lék.

MEMENTO MORI

In my final piece, I decided to work with the idea of memento mori. Remember death, also remember the transience of your being. I took the ancient idea of the combination of poison and jewelry and rendered it in its current form. Hand in hand with traditional herbal poisoning and a view literally over the fence into the Czech cemetery. I created a series of jewelry that stands on the edge of the worlds of life and death. Jewelry whose contents can kill as well as heal, as the old wisdom says: „Only the dosage decides what is poison and what is medicine.“ The result of my creation is a series of seven jewels that carry that poison or medicine in their heart.

Fotografická dokumentace v průběhu tvorby

Inspirační obrázky rostlin

Bolehav plamatý

obr. 03

Rulík zlomocný

obr. 04

Mák setý

obr. 05

Náprstník červený

obr. 06

Tis červený

obr. 07

Tabák virginský

obr. 08

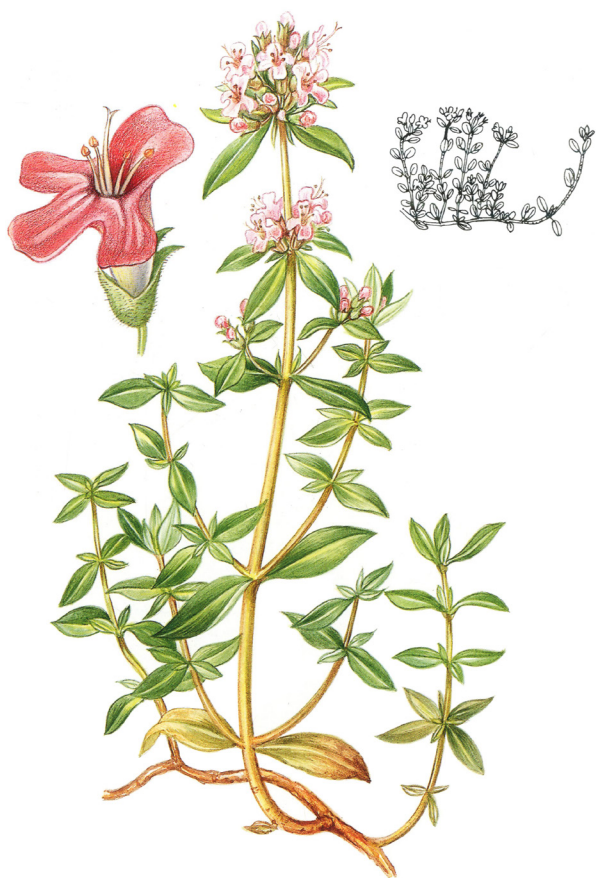
Oleandr obecný

obr. 09

Pampeliška lékařská

obr. 10

Mateřídouška úzkolistá

obr. 11

Penízek rolní

obr. 12

Lipnice luční

obr. 13

Sedmikráska chudobka

obr. 14

Svlačec rolní

obr. 15

Pýr plazivý

obr. 16

Jitrocel kopinatý

obr. 17

Jetel zvrhlý

obr. 18

Chryzantéma

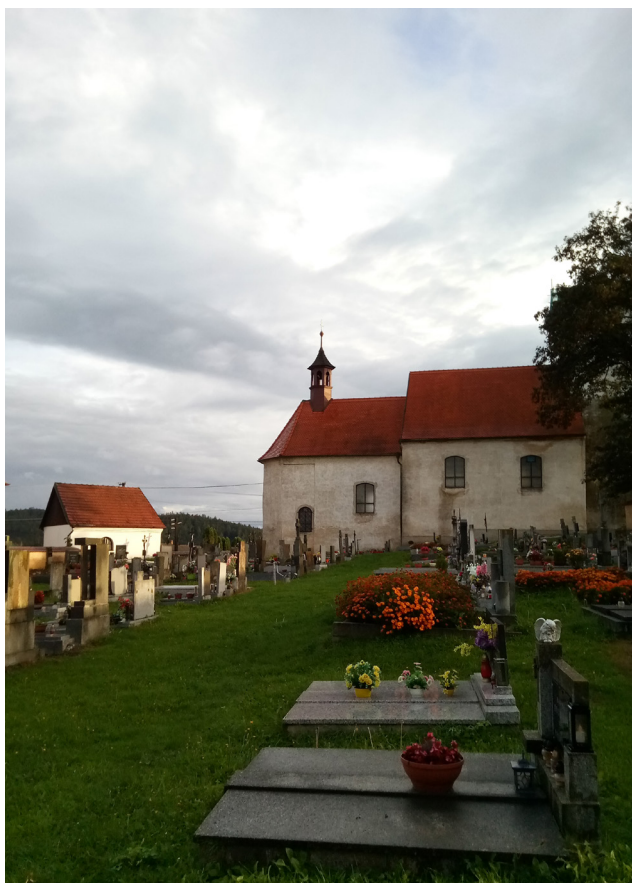
obr. 19

Viola zahradní

obr. 20

Fotografie z pracovního postupu

Sousedství

obr. 21

Pěstování rostlin

obr. 22

Fixace měděných mateřídoušek

obr. 23

Fixace měděného tisů

obr. 24

Tvarování listů

obr. 25

Součástky na stole

obr. 26

Tvorba kompozice závěsu

obr. 27

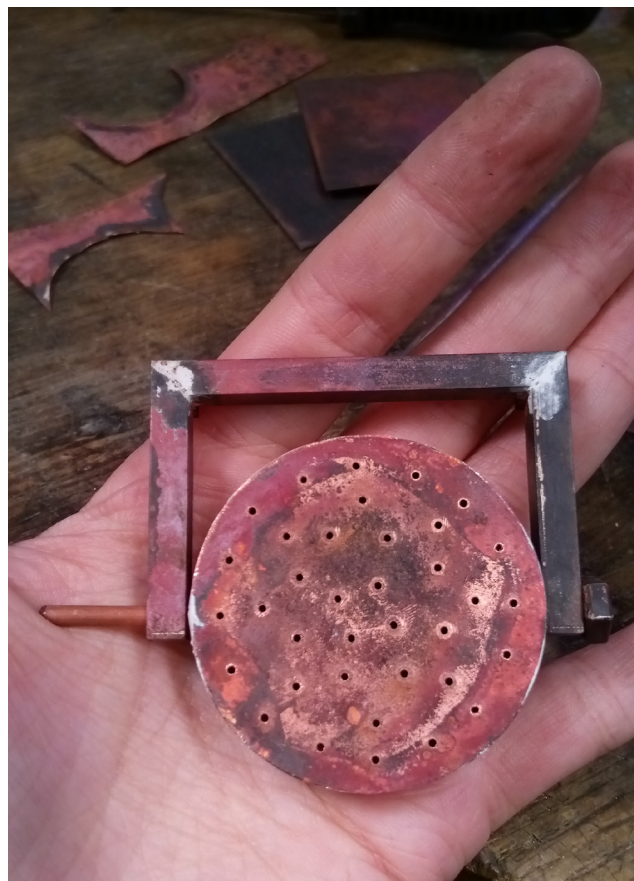
Zasádrování před letováním

obr. 28

Smytí sádry

obr. 29

Základ brože

obr. 30

Sestavování závěsu

obr. 31

Sestavování kompozice prstenu

obr. 32

Fotografická dokumentace finálního díla

Produktové fotografie

Věneček do vlasů

obr. 33

Jehlice do vlasů

obr. 34

Prsten

obr. 35

Náhrdelník

obr. 36

Prsten

obr. 37

Brož

obr. 38

Nährdelník

obr. 39

Čerpané zdroje

Literatura

TÄUBL, Karel. Zlatnictví. 2., přeprac. vyd. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1975. Polytechnická knihovna (SNTL).

KULA, Daniel, Elodie TERNAUX a Quentin HIRSINGER. Materiology: průvodce světem materiálů a technologií pro architektky a designéry. Praha: Happy Materials, c2012. ISBN 978-80-260-0538-4.

LEVY, Joel. Jed: ilustrovaná historie. Přeložil Milan JANEČEK. Praha: Volvox Globator, [2019]. ISBN 978-80-7511-535-5.

SHAKESPEARE, William. Dílo. Přeložil Martin HILSKÝ. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1903-5.

ERBEN, Karel Jaromír, DELAROCK, Jorik JAKUBISKO a Kateřina ŠTURSOVÁ. Komiksová Kytice. Ilustroval Tomáš MOTAL, ilustroval Marco TURINI, ilustroval Vladimír STREJČEK, ilustroval Jan GRUML, ilustroval Marek RUBEC, ilustroval Petr HOLMAN, ilustroval Dominik MIKLUŠÁK, ilustroval LONGIY, ilustroval Vojtěch VELICKÝ, ilustroval Karel CETTL, ilustroval Kateřina BAŽANTOVÁ BOUDRIOT. Praha: Transmedialist, 2016. Český Grimm. ISBN 978-80-906578-0-9.

STARÝ, František. Jedovaté rostliny. Ilustroval Zdeněk BERGER. Praha: Aventinum, 2017. ISBN 978-80-7442-084-9.

MŽYKOVÁ, Marie. Nizozemská zátiší ze šlechtických sbírek: Dutch still life paintings in aristocratic collections. Praha: Národní památkový ústav, 2012. ISBN 978-80-87104-93-4.

KŘÍŽOVÁ, Alena. Šperk od antiky po současnost. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny odívání. ISBN 978-80-7422-311-2.

PITSCHMANN, Vladimír. Šamani, alchymisté, chemici a válečníci: kapitoly z dějin chemických, toxických a zápalných zbraní : období od prehistorie do roku 1914. Praha: Naše vojsko, 2010. ISBN 978-80-206-1110-9.

ŠUMBERA, Andrej. O zlatnictví. Brno: Technické muzeum v Brně, Metodické centrum konzervace, [2022]. ISBN 978-80-7685-014-9.

VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na louce a u vody. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2009. ISBN 978-80-86858-90-6.

STARÝ, František. Rostliny pro zdraví. Ilustroval Hana STORCHOVÁ. Praha: Aventinum, 2015. ISBN 978-80-7442-059-7.

VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na poli a v lese. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2018. ISBN 978-80-7442-098-6.

VĚTVIČKA, Václav. Trvalky. Ilustroval Pavel ŽILÁK, ilustroval Marie TULÁČKOVÁ. Praha: Aventinum, 2007. ISBN 978-80-86858-32-6.

Internetové zdroje

Penízek rolní – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pen%C3%ADzek_roln%C3%AD

Lipnice luční | Témata. Tematický archiv | Český rozhlas [online]. Copyright © 1997 [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/lipnice-lucni-7948809#&gid=1&pid=1>

Nebezpečná příroda: 5 nejvražednějších rostlin světa | Ábíčko.cz. Zábava, příroda, věda a technika | Ábíčko.cz [online]. Copyright © 2001 [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <https://www.abicko.cz/clanek/precti-si-priroda/12373/nebezpecna-priroda-5-nejvrazednejsich-rostlin-sveta.html>

Hroby a pohřební ritus - ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. Archeologické 3D virtuální muzeum - ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR [online]. Dostupné z: <https://archaeo3d.com/lide-z-dlouhych-domu/hroby-a-ritualy/hroby-a-pohrebni-ritus/index.html>

Nejstarší šperky a ozdoby těla: Moravské zemské muzeum. HOME: Moravské zemské muzeum [online]. Copyright © 2022 MZM, Zelný trh 6, 659 37 Brno, mzm [cit. 26.03.2023]. Dostupné z: <http://www.mzm.cz/nejstarsi-sperky-a-ozdoby-tela>

Obrazové přílohy:

- obr. 01 - 09 STARÝ, František. Jedovaté rostliny. Ilustroval Zdeněk BERGER. Praha: Aventinum, 2017. ISBN 978-80-7442-084-9.
- obr. 10 VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na poli a v lese. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2018. ISBN 978-80-7442-098-6.
- obr. 11 VĚTVIČKA, Václav. Trvalky. Ilustroval Pavel ŽILÁK, ilustroval Marie TULÁČKOVÁ. Praha: Aventinum, 2007. ISBN 978-80-86858-32-6.
- obr. 12 Penízek rolní – Wikipedie. [online]. [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pen%C3%ADzek_roln%C3%AD
- obr. 13 Lipnice luční | Témata. Tematický archiv | Český rozhlas [online]. Copyright © 1997 [cit. 28.03.2023]. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/lipnice-lucni-7948809#&gid=1&pid=1>
- obr. 14 VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na louce a u vody. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2009. ISBN 978-80-86858-90-6.
- obr. 15 VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na poli a v lese. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2018. ISBN 978-80-7442-098-6.
- obr. 16 STARÝ, František. Rostliny pro zdraví. Ilustroval Hana STORCHOVÁ. Praha: Aventinum, 2015. ISBN 978-80-7442-059-7.
- obr. 17 VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na louce a u vody. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2009. ISBN 978-80-86858-90-6.
- obr. 18 VĚTVIČKA, Václav. Rostliny na louce a u vody. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2009. ISBN 978-80-86858-90-6.

- obr. 19 VĚTVIČKA, Václav. Trvalky. Ilustroval Pavel ŽILÁK, ilustroval Marie TULÁČKOVÁ. Praha: Aventinum, 2007. ISBN 978-80-86858-32-6.
- obr. 20 VĚTVIČKA, Václav. Trvalky. Ilustroval Pavel ŽILÁK, ilustroval Marie TULÁČKOVÁ. Praha: Aventinum, 2007. ISBN 978-80-86858-32-6.
- obr. 21 - 39 Foto autor vlastní
- obr. 40 - 44 Foto autor vlastní, modelka Bára Holzknechtová